

SUOMEN KIELEN TAIDOT PUNTARISSA

Kielitaito on ihmeellinen asia. Keneltä tahansa voi kysyä: »Osaatko suomea/englantia/kiinaa?» ja jokainen pystyy heti vastaamaan: »Osaan / jonkin verran / en yhtään.» Mutta muotoilepa kysymys uudelleen: »Osaatko hyvin suomea/englantia/kiinaa?» ja saat paljon pitempiä, mutkikkaampia ja epämääräisempiä vastauksia: »Miten niin hyvin? Kuinka hyvin on hyvin? Jos minun täytyy toisinaan tarkistaa sanakirjasta jonkin suomen kielen yhdyssanan kirjoitustapa, osaanko silti suomea hyvin? Jos tulen toimeen kiinaksi, vaikka joudun usein etsiskelemään sanoja, osaanko kiinaa jo aika hyvin?»

Vielä mutkikkaammaksi kielitaidon määrittelyminen muuttuu, kun joutuu arvioimaan toisen ihmisen kielitaitoa. Ihmisten käsitykset siitä, millainen on vaikkapa valtion virkamiehiltä vaadittava ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito, vaihtelevat tunnetusti laidasta laitaan. Ja mitä enemmän asiaan paneutuu, sitä kauemmaksi näyttää pakenevan kielitaidon yksiselitteisen määrittelymisen ja täydellisen arvioinnin päämäärä. Miten voi olla niin vaikeaa vastata kysymykseen, johon lapsikin osaa vastata?

Kielitaitoa on kuitenkin mitattava, sillä tarpeita on monia: oppilaitokset vaativat todistuksia pyrkijöiltä ja antavat niitä lähtijöille, työnantajat ja viranomaiset kyselevät niitä, ja moni tahtoo itsekkin tietää, miten oma kielitaito on edistynyt tai miten hyvä se on toisten taitoon verrattuna. Kaikkeen tähän tarvitaan tarkempaa tietoa kuin hyvin / vähän / ei yhtään -asteikolla saadaan.

Oppilaitoksilla on tietysti omat kokeensa, joiden tuloksia ne osaavat tulkita. Ulkopuoliselle esimerkiksi »saksan kurssi 2, ar-

vosana 3» ei kuitenkaan paljon kerro. Ylioppilaskirjoitusten arvosanojen ilmaisemasta taitotasosta on ainakin lukion käyneillä jonkinlainen käsitys, koska kokeet perustuvat opetussuunnitelmiin ja vakiintuneeseen arvostelutapaan. Mutta miten ilmaista kielitaidon tasoa niin, että koetta tuntematonkin saa tarvitsemansa tiedon?

MITÄ YLEISET KIELITUTKINNOT KERTOIVAT KIELITAIIDOSTA?

Kielitaitoa voi tarkastella ainakin viidestä näkökulmasta:

- * missä vaiheessa kielitaidon kehitys on?
- * mitä kielen käyttäjä osaa kielen avulla tehdä?
- * minkälaisia asioita hän pystyy käsittelemään?
- * mitä kielitaidon lohkoja (puheen ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen) hän hallitsee?
- * minkälaista tietoa kielen käyttäjällä on kyseisestä kielestä?

Yleiset kielitutkinnot (YKI) pyrkivät antamaan kielitaidosta arvion, jossa kaikki nämä seikat on otettu huomioon. Kehitysvaiheen ilmaisemista varten kielitaito on jaettu kahdeksaan tasoon¹, joista alin kuvaa kielenoppimisen ensi askelia, ylin taas taitoa, joka poikkeaa syntyperäisen puhujan taidosta vain mitättömissä yksityiskohdissa. Tasot on kuvattu jokaisen todistuksen kääntöpuolella, joten todistusnumeroiden tulkintaohje on aina mukana.

Kielen käyttöfunktiot ja ne aihepiirit, joita tutkinnoissa mitataan, on eritelty *Aikuis-*

ten kieltenopetuksen kehittämissuunnan mui-
tiossa (1993). Jonkin verran tietoa niistä on
sijoitettu myös taitotasokuvauksiin. Tietyllä
taitotasolla voidaan tietysti edellyttää vain
tietynlaisten funktioiden hallintaa. Eihän ole
järkevää mitata alimmilla tasoilla esimerkiki-
si taitoa pitää suullinen esitys yleisölle. Kieltä
arvioidaan kuitenkin kaikilla tasoilla myös
sen perusteella, kuinka hyvin se sopii kysei-
seen asiaan ja tilanteeseen.

Yleisissä kielitutkinnoissa arvioidaan
kielitaidon profiilia eli jokaisesta lohko-
annetaan erillinen arvosana. Näin arvioitava
voi osoittaa hyvää taitoa vaikkapa lukemise-
ssa, vaikka puhuminen olisikin vielä hanka-
laa. Todistuksen käyttäjä voi siten asettaa
esimerkiksi työnhakijoita järjestykseen sen
mukaan, millaista kielitaitoprofiilia työte-
hävissä tarvitaan.

Viestivyyty on yleisten kielitutkintojen
keskeinen arviointikriteeri. Joka lohkoa ar-
vioidaan nimenomaan tästä näkökulmasta.
Alimmilla tasoilla rakenne- tai sanastovir-
heillä, jotka eivät estä viestin välittymistä, ei
ole juurikaan merkitystä arvostelussa. Ylim-
millä tasoilla vaaditaan arvioitavalta myös
suurempaa tarkkuutta, kun lähestytään syn-
typeräisen puhujan tasoa. Kielenkäyttötaito
kehittyy toisaalta tietoisesta opettelusta avulla,
toisaalta harjoituksen ja spontaanin omaksu-
misen kautta. Eri ihmisillä nämä ovat erilai-
sissa suhteissa. Siksi tutkintoihin on sisäl-
lytetty myös rakenteiden ja sanaston tunte-
musta ilmaiseva osuus, jossa kielitietoaan voi
hyödyntää.

KUINKA SUOMEN KIELEN TESTIÄ ON KEHITETTY?

Jyväskylän yliopiston Korkeakoulujen kie-
likeskus alkoi kerätä yksityisten opettajien
kokemuksia suomi vieraana kielenä -kokeis-
ta ja -tenteistä jo 1980-luvun puolivälissä.

Siellä on myös laaja kokoelma ulkomaisia eri
kielten kokeita. 1980-luvun loppupuolella
tuli opetusministeriöön aloitteita suomen
kielen kokeen kehittämiseksi ulkomailla suo-
mea opiskeleville ja ulkosuomalaisille. Kor-
keakoulujen kielikeskus sai tehtäväkseen
ryhtyä suunnittelemaan tällaista koetta 1989.
Suomen kielen tasokokeen tehtävien laadin-
nan ensimmäisessä vaiheessa tehtiin jo pilot-
tikokeita erityisesti ulkomailla suomea oppi-
vien parissa. Sen jälkeen testejä on koko ajan
kehitetty saatujen kokemusten avulla.

Ulkomaalaisten määrä Suomessa on kas-
vanut nopeasti, ja kun Suomen kielen taso-
kokeeksi nimetty koe tuli käyttöön, se saa-
vuttikin suosiota juuri maahanmuuttajien
parissa. Pian myös jotkin oppilaitokset alkoi-
vat vaatia sen suorittamista joko hakuvai-
heessa tai viimeistään opintojen aikana.
Kokeen pitämiseen ja arvostelemiseen oli
koulutettava lisää ihmisiä useaan otteeseen,
ja kaiken kaikkiaan kokeen suoritti vuosina
1990–1993 noin 2 000 henkilöä.

Yleisiä kielitutkintoja valmisteltiin ni-
mellä *Aikuisten kielitaitotutkinnot* (AIKI), ja
Suomen kielen tasokoe liittyi järjestelmään
vuoden 1994 alussa. Nimi muuttui yleisten
kielitutkintojen suomen kielen testiksi
1.8.1994, jolloin laki ja asetus yleisistä kie-
litutkinnoista tulivat voimaan. Koska tasokoe
oli alun perinkin perustunut hyvin samanlai-
seen näkemykseen kielitaidosta kuin myö-
hemmät muiden kielten tutkinnot, muutok-
set eivät olleet kovin periaatteellisia. Liitty-
misen yhteydessä tarjoutui tilaisuus kehitel-
lä uusia tehtävätyyppejä ja korjailla havait-
tuja virheitä. Erityisesti myös Aikuisten kie-
litutkinnon aihepiirien ja funktioiden syste-
matisoinnista oli hyötyä. Toisaalta muiden
kielten testien kehittämiseksi on ollut selvää
etua niistä kokemuksista, joita suomen kie-
len tasokokeen kehittämisen vaiheessa on ker-
tynyt, sillä valtakunnallisten kielitutkintojen

¹ Oikeastaan on olemassa myös yhdeksäs taso, joka vastaa koulutetun, ammatikseen kieltä käyttävän syntyperäisen taitoa. Tätä tasoa ei kuitenkaan mitata nykyisillä YKI-kokeilla.

suunnitteluun, järjestämiseen ja arviointiin liittyy lukemattomia yksityiskohtia, jotka huomaa vasta, kun ne käytännössä tulevat vastaan. Erityisesti arvostelijoiden koulutuksessa ja ohjeistojen kirjoittamisessa on hyödytty yhteistyöstä.

KUKA TUTKINTOJA KEHITTÄÄ?

Yleiset kielitutkinnot on kehitetty yhteistyössä opetushallituksen, Jyväskylän yliopiston sekä monien kielientutkimuksen ja -opetuksen asiantuntijoiden kanssa. Tutkintojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä, tutkintotoiminnan valvonnasta, kielitutkintotoimikunnan työskentelystä ja lainsäädäntöön sekä rahoitukseen liittyvistä tehtävistä vastaa opetushallitus. Se myös myöntää hakemuksesta tutkintojen järjestämisoikeuksia oppilaitoksille ja vastaa koulutettujen arvostelijoiden rekisteröinnistä. Opetushallituksen tehtävänä on lisäksi nimittää kielitutkintotoimikunta, joka asiantuntijaelimenä päättää tutkinnon perusteista sekä huolehtii tutkintojen toimeenpanosta ja seurannasta. Toimikunnassa on jäseninä tutkintokielen opetuksen, viranomaisten ja työelämän edustajia.

Tutkintojen sisällöllisen kehittämisen opetushallitus on antanut Jyväskylän yliopiston alaisen Korkeakoulujen kielikeskuksen tehtäväksi. Korkeakoulujen kielikeskus vastaa mm. tutkinnon perusteiden laatimisesta, testien laadinnan ohjauksesta, arvostelukoulutuksesta, tutkimuksesta ja tilastoinnista. Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston lisäksi tutkintojärjestelmän pyörittämisessä ovat mukana mm. tehtävien laatijat, testisuoritusten arvostelijat ja tutkintoja järjestävät aikuisoppilaitokset, yhteisöt ja korkeakoulut eri puolilla maata.

MITEN KOETEHTÄVÄT SYNTYVÄT?

YKI:n koetehtävien laatija lähtee liikkeelle kielitaitokuvauksista. Hänen on koko ajan

pidettävä mielessä, mitä kullakin taitotasolla osallistujan jo oletetaan osaavan. Tehtävyytyypeistä päätettäessä on pohdittu myös, mitä kielenkäyttötarkoituksia ja aihepiirejä kyseisellä tasolla jo pitäisi hallita. YKI:n yhteiset periaatteet ohjaavat siis tehtävänlaadintaa, ja yksittäisiä tehtäviä suunniteltaessa ne ovat koko ajan taustalla.

Tehtäviä on laadittu matkan varrella hyvin suuri määrä. Näistä tehtävistä sitten valitaan tarkalla seulalla sopivimmat. Koetehtävien laadinnassa häkellyttävintä on ollut se, että niitä tehdään pääasiassa hylättäviksi. Testityöryhmän ensimmäinen testien laatija koki useassa vaiheessa tehtäväkseen hylättävien ideoiden esittämisen, jotta hyväksyttävä idea ylipäänsä voisi syntyä. Myöhemmin useita alkuvaiheen ideoita on kuitenkin modifioitu ja pystytty käyttämään hyväksi.

Ongelmallista on kielitaidon lohkojen erillään pitäminen. Testitehtävää on miltei mahdotonta laatia niin, ettei testiin osallistuja esimerkiksi puhetehtävän instruktiossa tarvitsisi lainkaan lukutaitoa tai joutuisi kirjoittamaan tekstin ymmärtämistä osoittaessaan. Varsin kiusallista on, jos testiin osallistuja ei osaa kirjoittaa, mutta kuitenkin ymmärtää! Yksikielisessä kokeessa ei edes erilaisten vertailu- ja monivalintatehtävienkään idea välttämättä selviä kokeeseen osallistujalle.

Joskus kokeessa olleet ihmettelevät, miksi jokin tehtävä on huomattavasti toisia hankalampi. Tämä johtuu siitä, että on olennaista saada koe todella taitotasojen erottelevaksi. Esimerkiksi taitotasolla 8 on pystyttävä näyttämään, ettei kielitaito poikkeakaan juuri ollenkaan syntyperäisen kielitaidosta, ja samalla taas tasoa 5 olevan osallistujankin on voitava selviytyä hyvin ainakin joistakin tehtävistä. Koe täytyy siis saada sellaiseksi, että testiin osallistuja tuntee pystyvänsä antamaan parhaansa. Vaatimuksia pitää siksi koko ajan tasolta toiselle edettäessä monipuolistaa. Alimmasta taitotasosta alkaen pyritään simuloimaan mahdollisimman tarkoin tavallisen elämän tilanteita.

Yleisten taitotasokuvausten lisäksi on tehtävien laatijoita ja arvostelijoita varten olemassa yksityiskohtainen taitotasosteikko, jossa jokaista kielitaidon lohkoa erikseen kuvataan tasoilla 1–8. Koetehtävien tulee olla sellaisia, että niiden perusteella voidaan todella sanoa, että osallistujan kielitaito on tietyllä asteikon tasolla. Kun esimerkiksi taitotasolla 5 väitetään, että testiin osallistuja pystyy kirjoittaessaan tekemään eron muodollisen ja epämuodollisen kielimuodon välillä, testin laatijan on luonnollisestikin huolehdittava siitä, että testitehtävät antavat osallistujalle mahdollisuuden osoittaa taitonsa hallita näitä eroja.

Tällaisia kokeita laatiessaan joutuu hyvin usein pohtimaan, mittaako koe todella kielitaitoa eikä esimerkiksi älykkyyttä tai nokkeluutta. Arkielämässä nokkeluus saattaa hämätä kuulijan yliarvioimaan puhekuppanin kielitaitoa, mitä testissä täytyy välttää. Toisaalta taas mitataan nimenomaan osallistujan kykyä selviytyä kielitaidollaan, joten ei näppäristä strategioista pidä rangaistakaan. Joudumme pohtimaan myös, mikä osuus on mahdollisesti sillä, että testiin tulija on totunut osallistumaan erilaisiin testeihin elämänsä varrella. Näihin kysymyksiin ei ole täydellistä vastausta, mutta niiden tiedostaminen auttaa välttämään suurimmat vääristymät.

Suomen kielen lisäksi yleisiin kielitutkintoihin kuuluu nyt kuusi muuta kieltä. Näiden kielten kokeisiin osallistuu melko homogeeninen ryhmä, koska kaikki ovat suomalaisia. Suomen kielen kokeessa taas testataan useista eri kulttuureista tulevia. Testiin osallistujien hyvinkin monenlainen kokemuspohja ja erilainen maailmantieto asettaa omat erityisvaatimuksensa testin laatijalle. Muissa kielissä voidaan instruktioita antaa suomeksi tai ruotsiksi, mutta suomen kielen testi on käytännön syistä kokonaan suomenkielinen. Tästä syystä erityisesti perustasolla on hyvin vaikeaa saada ohjeista yhtä helpot kuin itse tehtävät ovat. Muillakin tasoilla testin yksikielisyys aiheuttaa paljon pään-

vaivaa erityisesti ymmärtämistehtävien kysymysten laadinnassa, sillä kysymykset eivät saa liiaksi auttaa vastauksen keksimisessä.

KUKA JA MISSÄ SUOMEN KIELEN TESTIN VOI SUORITTA?

Yleisten kielitutkintojen suomen kielen testi on tarkoitettu kaikille niille suomea toisena tai vieraana kielenä hallitseville, jotka haluavat arvion kielitaidostaan. Suomen kielen testiin osallistuminen ei siis edellytä minäkään tietyn oppimäärän tai kurssin suorittamista; testiin osallistuva on voinut hankkia kielitaitonsa vaikkapa itsenäisesti opiskellen tai omaksuen sen luonnollisesti autenttisisa kommunikointitilanteissa. Suomen kielen testiä ei ole myöskään eritelty ammattialoitain, vaikka tutkinnon tavoitteena on vastata työ- ja arkielämän tarpeisiin. Testien tehtävät pyrkivät mittaamaan yleistä ja toiminnallista kielitaitoa, jota tarvitaan joka päivä todellisissa kielenkäyttötilanteissa.

Suomen kielen testin voi suorittaa sellaisessa oppilaitoksessa, joka on saanut testien järjestämisluvan opetushallitukselta. Perus- ja keskitason testien järjestämisluvan saaneita oppilaitoksia on tällä hetkellä noin sata eri puolilla Suomea. Tavoitteena on, että järjestäviä oppilaitoksia on jokaisessa läänissä. Yleisiä kielitutkintoja järjestävät oppilaitokset ilmoittavat lehdissä hyvissä ajoin ennen tutkintopäivää, minä päivänä ja mihin aikaan testi järjestetään. Oppilaitokset myös ilmoittavat, mihin päivään mennessä testiin on ilmoittauduttava ja kuinka paljon testin suorittaminen maksaa. Vuonna 1995 suomen kielen perus- ja keskitason testejä järjestetään neljä kertaa: 18. helmikuuta, 29. huhtikuuta, 12. elokuuta ja 18. marraskuuta.

Ylimmän tason testien järjestämisoikeudet on vain korkeakouluilla, Markkinointi-Instituutilla, Hallinnon kehittämisskeskuksella ja Kansainvälisen kaupan koulutuskeskuksella. Ylimmän tason testejä järjestetään

vuonna 1995 kaksi kertaa: 29. huhtikuuta ja 18. marraskuuta. Myös ne tahot, jotka järjestävät yleisiä kielitutkintoja, ilmoittavat lehdistössä ilmoittautumisajoista, tutkintopäivistä ja -paikoista sekä hinnoista.

MINKÄTASOISEEN TESTIIN KANNATTAA OSALLISTUA?

Yleisen kielitutkinnon voi suorittaa kolmella tasolla: perustasolla, keskitasolla ja ylimmällä tasolla. Kielenoppimisen alkuvaiheessa olevat pystyvät parhaiten osoittamaan kielitaitonsa perustason testissä, koska sen tehtävät, tehtävien instruktioit ja yleinen taitotaso sopivat parhaiten heidän taitotasoonsa. Perustason testin tehtävissä kielitaidon tulisi riittää tavallisimmista ja tutuimmista viestintätilanteista selviämiseen, esimerkiksi siihen, että ymmärtää sekä hitaahkosta puheesta että yksinkertaisista teksteistä aiheen ja pääasiat ja että pystyy kirjoittamaan suppeita viestejä ja kertomaan itsestään.

Keskitason testi soveltuu niille, jotka esimerkiksi saavat jo hyvin selvän tavallisen ta yleiskielisestä lehti uutisesta, lyhyestä artikkelista, ymmärtävät normaalitempoista suomalaista keskustelua arkisista aiheista ja pystyvät jo esittämään mielipiteitään suomeksi sekä suullisesti että kirjallisesti. Keskitason testistäkin voi saada tasoarvot 1–2, mutta sen tehtävyyt erottelevat parhaiten nimenomaan tasoja 3–5. Siksi vasta-alkajan on käytännössä vaikea osoittaa siinä taitonsa yhtä hyvin kuin perustason testissä, joka on suunnattu juuri alimpien taitotasojen eli tasojen 1–3 erotteluun.

Ylimmän tason testissä vaaditaan sellaista kielitaitoa, jolla tulee hyvin tai erinomaisesti toimeen työ- ja edustustehtävissä. Ylimmän tason testistä voi saada tasoarvioita 5–8, joista taitotaso kahdeksan vastaa pääpiir-

teissään koulutetun syntyperäisen kielenkäyttäjän kielitaitoa. Ylimmällä tasolla oletetaan muun muassa, että kielenkäyttäjällä selviytyy jo julkisistakin kielenkäyttötilanteista, ymmärtää myös nopeaa puhekieltä ja pystyy kirjoittamaan esimerkiksi virallisia kirjeitä.

KUINKA KOKEET ARVOSTELLAAN?

Testisuorituksen voi arvioida vain koulutettu arvostelija, joka on merkitty opetushallituksen pitämään arvostelijaluetteloon. Suomen kielen testien arvostelijoiksi on koulutettu noin kahdeksankymmentä suomen kielen opettajaa ympäri Suomea. Jotta osallistujat olisivat samanarvoisessa asemassa, arvostelija ei saa olla osallistujan tuttu tai oma opettaja. Kaksoisarviointijärjestelmä on otettu käyttöön, jotta arvostelusta saataisiin mahdollisimman yhdenmukainen. Osallistuja saa testisuorituksestaan todistuksen, jossa on tasoarvio puheen ymmärtämisestä, puhumisesta, tekstin ymmärtämisestä, kirjoittamisesta ja rakenteista ja sanastosta sekä yleistaso, joka on aritmeettinen keskiarvo viidestä osakokeesta².

Testisuoritukset arvioidaan testikohtaisten arviointiohjeiden mukaisesti. Arviointi on kriteeriviitteistä: suoritusta verrataan tasokriteereihin, ei toisiin testisuorituksiin. Arvioinnin lähtökohtana on positiivisuus: kaikissa kohdin pyritään ottamaan huomioon se, mitä testiin osallistuja jo osaa.

Seuraavassa on hyvin suppea eri taitotasojen esittely, joka on esitetty AFinLAN vuosikirjassa 1994 (ks. Siitonen 1994: 300):

- 1 osaa suppeita ilmaisuja
- 2 selviytyy ennustettavista rutiinitilanteista
- 3 selviää tutuissa tilanteissa (keskustelukumppanin tuella)

² Yleistaso ei ole aina aritmeettinen keskiarvo varsinkaan ylimmällä tasolla. Rajatapauksissa kirjoittamisen ja puhumisen tasoarvot ovat muita painavampia.

- 4 selviää tutuissa tilanteissa (keskustelukumppanin tuettakin)
- 5 selviää melko luontevasti sekä työssä että vapaa-aikana
- 6 on aloitteellinen ja melko tehokas (eli pystyy useimmiten saavuttamaan tavoitteensa)
- 7 tulee toimeen myös julkisissa tilanteissa
- 8 viestii tavoitteensa saavuttaen ja sopivia keinoja käyttäen vaativissakin tilanteissa

YKI-tutkinnoissa on keskeistä, että kielitaito kuvataan profiilina ja että siitä annetaan myös sanallinen arvio. Niistä todistuksen lukijan pitäisi pystyä hahmottamaan kokonaiskuva todistuksen saaneen kielitaidon laadusta. Todistukseen kirjoitetaan kyllä myös kielitaidon yleistason arvosana, mutta saman yleistason saaneilla saattaa olla hyvinkin erilainen kielitaidon profiili. Saman profiilin saaneilla saattaa taas olla hyvin erilainen sanallinen arvio, joka juuri tästä syystä on tärkeä. Seuraavassa on esimerkki kahden saman kielitaidon yleistason saavuttaneen osallistujan sanallisesta arviosta:

Puheen ymmärtäminen	5
Puhuminen	5
Tekstin ymmärtäminen	4
Kirjoittaminen	3
Rakenteet ja sanasto	3
Kielitaidon yleistaso	4

NN:n suomen kielen suullinen taito riittää vaivatta normaalitempoisen puheen ymmärtämiseen, mutta nopean puhekielen ymmärtäminen saattaa tuottaa vaikeuksia. Hän pystyy aktiivisesti ja aloitteellisesti ottamaan osaa keskusteluun. Ääntämyksessä on runsaasti vieraan kielen vaikutusta. Tavallisen tekstin, kuten lehdistärtikkelin, pääasioiden ymmärtämiseen hän saattaa tarvita sanakirjaa. Hän pys-

tyy kirjoittamaan jokseenkin ymmärrettäviä ohjeita, yksityisiä ja puolivirallisia kirjeitä sekä muita lyhyitä viestejä. Hän joutuu kuitenkin yksinkertaistamaan sanottavaansa. Hän tuntee melko hyvin kielen perusanaston, mutta vain kohtalaisesti kielen keskeisimmät perusrakenteet.

Puheen ymmärtäminen	2
Puhuminen	3
Tekstin ymmärtäminen	5
Kirjoittaminen	5
Rakenteet ja sanasto	5
Kielitaidon yleistaso	4

TT:n suomenkielinen puhe on ymmärrettävää, mutta hidasta, ja keskusteluun osallistuminen tuottaa hankaluuksia. Ääntämys on selkeää eikä siinä ole juuri vierasta vaikutusta. Hän ymmärtää tavallista kirjoitettua kieltä joutuen vain harvoin turvautumaan sanakirjaan ja pystyy kirjoittamaan selkeitä ja ymmärrettäviä ohjeita, yksityisiä ja puolivirallisia kirjeitä sekä muita lyhyitä viestejä. Hänellä on melko laaja sanavarasto, ja hän hallitsee hyvin peruskieliopin rakenteet.

Aina on muistettava, että kukin testi on ainutkertainen suoritus — toisella kerralla osallistuja voisi onnistua paremmin tai huonommin. Testin monipuolisuus kuitenkin tasoittaa satunnaisten tekijöiden vaikutusta.

Kielitaitoa kuvaavasta todistuksesta on hyötyä sekä todistuksen saajalle itselleen että kielitaitoa vaativalle osapuolelle, joka voi olla esimerkiksi työnantaja tai oppilaitos. Todistuksen avulla on helpompi suunnitella kielen opiskelua, asettaa uusia tavoitteita sekä pyrkiä niihin. Työnantajat ja oppilaitoksen edustajat voivat taas todistuksen avulla ennakoida sitä, miten hakijan kielitaito riittää työstä tai opiskelusta selviytymiseen. Yhtenäinen kansallinen kielitutkinto mahdollistaa myös sen, että mm. työnantajat ja oppilaitok-

set voivat määritellä samaa taitotasoasteikkoa käyttäen sen, millaista kielitaitotasoa mikin työtehtävä tai opiskeluala vaatii.

**KIELITAITOTESTI
EITULE
KOSKAAN VALMIIKSI**

Yleiset kielitutkinnot ottavat vasta horjuvia ensi askeliaan. Niillä on kuitenkin luja teoreettinen pohja, sillä toisin kuin monet aikaisemmat suomalaiset kielikokeet, ne perustuvat kielenoppimisen ja kielitaidon mittaamisen tutkimukseen. Niillä on myös kaikki edellytykset nousta kansainvälisesti tunnetuiksi kokeiksi ja malliksi muillekin maille. Tämä vaatii kuitenkin sitä, että monet käytännön järjestelyihin, asenteisiin ja rahaan liittyvät ongelmat ratkaistaan ja että tutkintoja kehitetään jatkuvasti. Sillä jos jo-

takin olemme tässä työssä viiden vuoden kuluessa oppineet, se on tämä: kielitaitotesti ei tule koskaan valmiiksi. ■

MAISA MARTIN, KIRSTI SIITONEN,
MIRJA TARNANEN

*Jyväskylän yliopisto, Korkeakoulujen kieli-
keskus, PL 35, 40351 Jyväskylä*

LÄHTEET

Aikuisten kieltenopetuksen kehittämissarjan muistio 1993. Opetushallituksen kehittämissarja 29. Helsinki.

SIITONEN, KIRSTI 1994: Suomen kielen suullisen taidon testaaminen. – Leena Laurinen & Minna-Riitta Luukka (toim.), Puhekulttuurit ja kielten oppiminen s. 293–306. AFinLAN vuosikirja 52. Jyväskylä .